

A szovjet hegymászók dombjai temetőjében egy magyar barlangi mentőszolgálatos virágot felyez el a szovjet hegyimentők egyik vezetőjének sírján, aki mentés közben áldozta fel életét. (Dénes Gy. felvétele)

Jaltai pihenőjük után Szocsiba, majd Szuhumiba hajóztak, ahol az Abház Állami Idegenforgalmi Hivatal elnökének vendégeiként járták be a Novi-Afon és a Rica-tó környéki karsztvidéket, majd a Kaukázus déli mészkővonulatát.

Tbilisizben a Grúz Tudományos Akadémia Karszt Bizottsága látta vendégül a magyar kutatókat és ismertette meg velük a grúz karsztkutatók tevékenységét.

A Kaukázus főgerincét magashegyi túra során a Kluhor-hágón lépték át a magyar kutatók és a dombjai hegymászó központ megtekintése után repültek vissza Moszkvába, majd onnan Budapestre.

A szovjet tanulmányút sok hasznos tapasztalat-szerzés mellett a magyar-szovjet szpeleológus kapcsolatok megerősödését eredményezte.

— sg —

TANULMÁNYÚTON MONGÓLIÁBAN

1969 júliusában tanulmányútra Mongóliába utaztunk. Utazásunk célja nem nagy karszterületek, barlangrendszerek felkutatása, hanem inkább az ország nagy tájainak, a lovas-nomád pásztornép szokásainak, kultúrájának megismerése volt.

Mongóliát idős paleozoos, mezozoos, nagyrészt magmás benyomulási és kiömlési kőzetek építik fel. A mészkő, mint a gránit takarója, lepusztult és csak igen kis területen található. Csapadék hiányában a kőzet nem karsztosodott, nagyobb méretű barlangrendszerek nem alakulhattak ki.

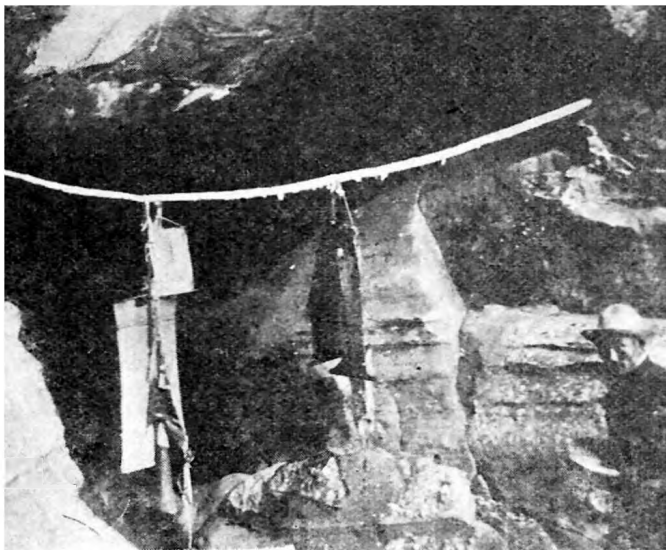
Utazásunk során megtekintettünk Dél-Mongóliában, közvetlenül a kínai határ mellett egy láva-tufa barlangot és Észak-Mongóliában pedig egy tektonikus mészkőbarlangot.

Darigangát — egy kis dél-mongóliai települést, mely nevét a *Szuhe-Bator* tartomány déli részén lakó nemzetségről kapta — elhagyva az út magas bazalt-hegyek között kanyargott. Mint a Tapolcai-medencében, úgy emelkedtek ki a magas fűvel borított, lapos területből a bazaltkúpok és „koporsóhegyek”. Kocsink 70 km-re Darigangától ÉK-re egy talszerű mélyedés szélén, tarbagánvadász mongolok jurtya mellett állt meg. A terület alapja idős peneplén, melyre bazaltláva ömlött, ebben keletkezett a barlang. A fátlan, füves sztyepp évi középhőmérséklete 2 C°, 100—300 mm/év csapadékkal. A felszín közeli földréteg egész éven át fagyott, így a barlangban a jég állandóan megmarad. Ez a jelenség igen hasznos, mivel az időszakosan erre táborozó nomádok vízszükségletét biztosítja.

A bejáraton átbújva egy kb. 7 méter hosszú folyosón keresztül, hideg levegőjű terembe értünk. Mindenütt csöpögött a víz, s itt-ott a lámpa fénye jégkristályokon csillant meg. Ez az a terem, mely a vadászoknak, a sivatagból érkezőknek oly sok esetben az életet jelentő vizet adja. Ide járnak le a nomádok, hogy edényeikbe a csöpögő vizet fel-fogják. A közel kör alakú terem 3 méter kupolamagasságával, 10 méter átmérőjével, csillogó, jégfedte falaival impozánsnak tűnt. A továbbjutás a kb. 10 méter hosszú, 2 méter magas, 1,5 méter széles, lefelé haladva kb. 4 méterre kibővülő, jéggel borított lejtőn körülményes volt. A falakat mindenütt jég-cseppkövek, jégborsókövek, jégfolyások borították. Az osztályozatlan, éles törmeléken haladva, a leszakadt andezit-bazalt láva és tufa néhol majd a mennyezetig borította a járatot. A csillogó jégkristályok megannyi formája között értük el a kb. 1 méter magas végpontot, ahol már mindent jég borított. A bal sarokban egy kb. 0,3—0,5 méter átmérőjű nyílást fedeztünk fel, de a felszerelés hiányában és az idő rövidege miatt a továbbjutást nem kísérelhettük meg. A barlang közel K—Ny-i egyenes irányú, lépéssel mért összhossza kb. 155 méter.

Egy rénszarvasvadász ujjur törzs keresése közben — egy lengyel mongólista útmutatása alapján — kerestük fel a *Dajan-Derh-barlangot*.

Észak-Mongóliában, a *Hövzgül-tó* keleti partján fekvő *Cagan-Ur* városba érve, azzal a kéréssel fordultunk a város vezetőjéhez, hogy biztosítson számunkra lovakat és vezetőt, aki segítségünkre lesz a *Dajan-Derh-barlang* megkeresésében. Kérésünk teljesítésére csak több napi, rövidebb-hosszabb beszélgetés után került sor.

A Dajan-Derh-barlang bejárata (Bencze G. felvétele)

INTERNATIONAL JOURNAL OF SPELEOLOGY

Ezúttal a nemzetközi speleológiai kiadványsorozat 1968-ban megjelent *III. kötete összevont 1—2. füzetének* cikkeit soroljuk fel. Az első kötetet a Karszt és Barlang 1966. II. számában ismertettük, míg a II. kötetet az 1969. I. füzetünkben.

TABACARU, I.: Beiträge zur Kenntnis der cavernicolen Antroleucosomiden (Diplopoda, Ascospermophora)

SAUMANDE, P.: Etude du comportement de l'homme en milieu souterrain

CIGNA, A. A.: An Analytical Study of Air Circulation in Caves

GRAF, F. & M. STRASKRABA: Sur une nouvelle sous-espèce de *Niphargus jovanovici* Karaman (Crustacea, Amphipoda, Gammaridae) de Dijon, France

GATES, G.: On a new Species of Earthworm from a Mexican Cave

FENELON, P.: Compte-rendu de la Conférence Internationale de Spéléologie et de Karstologie d'Istanbul

HENRY, J.-P. & C. MARVILLET: A propos de troglobies vivants dans les eaux d'une mine de fer de Lorraine

GRUIA, M.: Sur quelques Collemboles cavernicoles de Roumanie

HUSMANN, S.: Ökologie, Systematik und Verbreitung zweier in Norddeutschland sympatrisch lebender *Bathynella*-Arten (Crustacea, Syncarida)

BARR Jr., Th. C.: Ecological Studies in the Mammoth Cave System of Kentucky. I. The Biota.

B. D.

A barlang a várostól 55 km-re ÉK-re, a *Cagan-folyó* keleti oldalvölgyében fekszik. A környező vulkáni kőzetből kis területen kibukkanó mészkőben tektonikus hasadék mentén alakult ki. A fásztzó, négy órás egyhuzamban megtett, 55 km-es lovaglás után a barlang négyszög alakú bejáratán áthaladva meglepő kép fogadott bennünket. A kb. 15 × 5 m-es terem közepén kővekből emelt sámánista áldozati oltár állt, amit elborítottak az ide zárandokolt hívők isteneknek áldozott ajándékai: ruhadarabok, hajtincsek, szent könyvek, füstölők, töltények stb. Az oltár mögött lámaista szent zászlók lógtak. A zászlók alatt egy kb. 1 méter széles járat indult, ami 2 méter után teremmé szélesedett. A terem jobb sarkában — a felső szintre vezető — fából készült létrát találtunk. A felső szint irányban egyenes folytatása az alsó szintnek. A kb. másfél méter széles folyosó néhol teremmé öblösödött. A falakat cseppkövefolyások díszítették, a sztalagmitokról színes rongyok, szalagok lógtak le. Több helyen a cseppkövek mögött kumisszal telt, fából készült *ajag* (mongól tálka) volt elhelyezve. A bátrabbak itt áldoztak a szellemeknek. A járatot egy kisebb teremben omladék zárta el. A barlang becsült hossza kb. 200 m.

Bencze Gábor—Székely Kinga—Tomba László

INNEN-ONNAN

Speleológiai rekordok Ausztráliában

Az ausztráliai barlangkutatók összeállítását közzölte a hazájukban elért legújabb „speleológiai rekordokról”. Nemcsak olyan furcsaságokat szerepeltetnek, mint *Williams Dorothy* kisasszony csúcsteljesítménye: a 90 napos föld alatti tartózkodása, hanem valóban érdekes *természeti megfigyelések* is szerepelnek a jegyzékben. Így pl. a *denevérek csoportos repülésének* rekordját az Új-Dél-Wales állambeli Jasper-barlangból kiszállt denevérek tartják, amelyek 290 km-es útjukat egy Victoria államhoz tartozó szigeten fejezték be. A *legnépesebb denevérsalád* címet a Narakurt-barlang kollektívája nyerte el 200 000-es létszámával.

(The British Caver, Vol. 46.)

Legidősebb barlangi rajzok

Egy szovjet-mongol kutatóexpedíció *A. P. Okladnyikov* vezetésével a mongóliai *Hoit-Cenker Aguj-barlangban* sziklarajzokat és -freskókat talált. Ezek a paleolitikumból származó rajzok kb. egykorúak a híres *Kapovaja-barlangi* leletekkel és a legrégibb nyugat-európai barlangi festményekkel.

A Pamír-hegység barlangjaiban — nagy magasságban — is fedeztek fel sziklarajzokat. Ezek főleg medvéket és vaddisznókat ábrázolnak, akadt azonban egy érdekes rajz is: a kép struccot ábrázol, de — emberi lábakkal. A cikk írója felveti: hogyan kerülhetett strucc a Pamír hegyőriásai közé?

(Pescseri, 1969, 7/8. p. 120)